

# Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana

PALMA.— GENER DE 1928

DOS SERMONS LUL-LIANS

INÉDITS

DÉ

MOSS. COSTA I LLOBERA

(CONTINUACIÓ)

I

Cosa excelsa és el geni, cosa de preu inestimable és la ciència. Mes ja!l, com sia propi del home decaigut tudar i malmetre en aquest mon les coses més excel·lents, sovint el geni tan admirable, la ciència tan celebrada, resulten un do funest i una riquesa corruptora. A vegades el geni, enamorant se de si mateix, com l'àngel orgullós, ha dit *non serviam!* i com Lluçifer s'es tramudat d'àngel de llum en esperit de tenebres, no sempre terrible com el Satanás de Milton, sino més tost ridícul i repugnant com els diables que pinta Dant. Sovint la ciència, orgullosa de la seua llum, ha volgut apagar l'humil llantia de la fé; i ja no ha pogut veure res més enllà de la matèria, perdent el camí dins el gel de negacions desoladores, o per regions estèrils entre la boirada del dubte. Fins i tot quant la ciència humana no s'es feta del tot satànica o carnal, més d'un sabí presumit ha clamat amb desenganyada amargura, com l'antic Salomó: *Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum ut occupentur in ea.* (*Eccles. I, 13*). Es que ben sovint, en la ciència com en tot, els homes no més se cerquen a si mateixos, lluny de cercar el Principi i fi de totes les coses, i per això troben aquella vanitat de vanitats (*Eccles. I, 1*) qu'és el fons

de tota criatura. Uns, com observa l'últim Sant Pare, cerquen la ciència sols per l'afany de conèixer, i això és buida curiositat; altres la procuren per a ésser coneguts, i això és vana glòria; altres finalment l'adquireixen per vendre'n, i això és negoci miserable. (*S. Bernat*).

No així Ramon Lull, geni poderós, enamorat de la ciència. Ell, incult en la juvenesa entregada a les seduccions del sentit i a la dissipació mundana, tan ben punt se converteix, ja s'endrega perfectament a cercar la sapiència segons la més ordenada puresa d'intenció. Déu, qui l'havia tret de les tenebres mortals de la culpa per les repetides aparicions de Jesús crucificat, comença a fer nova llum dins les fondaries d'aquell esperit per l'irradiació de la mateixa figura del qui és la Veritat subsistent i eterna, humanada per amor. Així com a l'aurora de la creació, brollant esplèndida la llum a la paraula de l'Onnipotent, comença l'orde i l'harmonia dins el caos primitiu; així també, al ferse el pecador Senescal de Mallorca «novella criatura en Jesucrist», tot s'aclari i s'ordenà dins els abismes germinals del seu enteniment, abans obscur i estèril com un caos, malgrat la seua pròpia grandesa. Així Aquell qui digué: «*Jo só la llum del món*» (*Jo, VIII, 12*) és estat per singularíssima gràcia il·luminador del nostre Lull convertit. Bé pot aquest repetir amb l'Apostol: *Qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiae claritatis Dei in facie Christi Jesu* (*II, Cor. IV, 6*).

¡Oh memories venerables! L'impressió il·luminadora de Jesús crucificat sobre Ramon Lull fou confirmada dins aquest temple mateix, quant per la festa del Seràfic Patriarca escoltà el nou convertit el sermó d'un Bisbe,

i la figura de Sant Francesc li feu de potent reflector huma per inflamar-lo de caritat i de zel. Aquell dia romanguè ja definitivament resolta la vocació de Lull a l'ascetisme i l'apostolat, a fi de configurar-se amb Jesus, qui l'havia cridat des de la Creu, i amb el Patriarca d'Assis, imatge viva de Jesús crucificat. Així el gran Lull, encara que no fos estat Terciari, seria fill espiritual de Sant Francesc.

Tota la clarendera intel·lectual del sabi polígraf surt de la flamarada d'amor puríssim en que s'abranda. Aquell foc de caritat i zel dins un temperament, no sols de gran cor, sino també d'enteniment gegant i poderós, havia de produir claror intensa i profusa. No hi fa res que aqueixa claror de doctrina estigui latent durant els pelegrinatges de penitència que el nou convertit empen per visitar, Montserrat, Compostela, Roma i Jerusalem: tot això és aplegar llenya, i ja en sortirà més lluminosa la flamarada.

Tornat el pelegrí a Mallorca, per consell de Sant Ramon de Penyafort, a fi de reparar els escàndols aquí donats en sa vida mundana, prest comença l'irradiació admirable del Doctor il·luminat. Ell no desdenya l'estudi, ans bé s'hi entrega així com pot, aprenent l'àrab en preparació de son apostolat entre Serrains, penetrant se de la doctrina catòlica en les obres dels Doctors que creu més oportunes. Però la seua ciència te una explosió tan sobtada i meravellosa, tan superior a sos estudis limitats, que confon el qui s'esforça per explicar-la humanament.

Allà, dalt el solitari i uig de Randa, auster i soleiós, mentres el nou convertit, habitant d'una cova, s'entrega a les asprors de la penitència i a les suavitats de la contemplació, de sobte és il·luminat *in mentis excessu* (Ps. LXVII, 28) en un rapte d'enteniment. Des de l'altaresa d'aquell rapte domina un punt de vista universal en que totes les ciències ne formen una sola, i descobreix un sistema d'arribar a les conclusions més concretes de cada una per combinació de principis generals i regles aplicables segons esquemàtiques figures. Vet aquí l'*Ars Magna*, que nostre solitari pensador considerarà revelació divina, per la qual creia reduir a la veritat catòlica els infidels qui no admeten les Sagrades Escripures ni l'autoritat de l'Església. L'*Eureka!* triomfal del sabi antic de Siracusa seria fret, en comparansa de l'exultació de Ramon Lull davant sa concepció grandiosa,

qu'ha de servir de fons doctrinal a totes les seues obres.

Sense considerar el cas com una revelació propiament dita, sense atribuir a l'Esperit Sant un *sistema*, bé podem donar a Ramon Lull el títol de Doctor il·luminat. Basta que vejem aquella repentina il·luminació com efecte del zel ardentíssim per la gloria de Deu i la salvació de les ànimes, enfocant la llum de la contemplació intensa sobre un enteniment potentíssim, concentrat i nodrit de grans ideals, aliment condigne qu'abans li mancava. Així reconeixem a l'Art lul·liana un origen excels, atribuint la seua inspiració a la caritat i al zel amb que l'esperit de Ramon flamejava i resplandia.

Amb aquella màquina de discórrer se proposà el gran missioner forjar enginyers de guerra defensiva inespugnables, per preservar de sacrilegues escomeses la ciutat forta de la Fè, i enginyers de guerra ofensiva, per abatre les vetustes murades del Judaisme i les torres novelles de-Mahoma, o els extesos reducs d'Averroes tan temuts en aquell temps. Tan grandiosa concepció sintètica, capaç d'estroncar i consumir tota la sava d'un pensador potentíssim, no feu més que obrir la vena inestroncable del Polígraf sens igual. No li basta escriure tractats de les ciències i arts les més diverses, des de la teologia fins a la música, des de la política doctrinal fins a la retòrica, des de la *Doctrina pueril* fins a l'*Orde de Cavalleria*. No li es prou escampar escrits i parlaments de polèmica contra els infidels i heretges. No's conte ita en versificar els seus afectes devots i altres rims exhortant a la millora de les gents cristianes; sinó que fins arriba a metrificar les doctrines més àrides, per tal que puguin estampar-se millor dins la memòria. No li deixa repòs el seu afany, qui no és altre sinó *instaurare omnia in Christo* (Ephes. I, 10) «instaurar en Jesucrist totes les coses».

Per tal d'introduir més fàcilment i amb eficàcia l'esperit cristià dins tots els estaments del poble, se val Ramon Lull de l'invenció alegòrica, com en el llibre *Felix de les Meravelles*, entreteixint paraboles i apòlegs, d'una profusió i galania verament oriental. Amb el mateix fi usa la forma de novel·la en el llibre senyaladíssim de *Blanquerna*, grandiosa concepció utòpica, segons ha dit un sabi modern, a on se presenta l'ideal de la perfecció cristiana dins els diferents estats de matrimoni, reli-

gió, prelació, pontificat suprem i vida ermitana. Aquesta narració, plena d'idealitat i de realíssima color d'època, té per coronament el càntic meravellós d'*Amic* e d'*Amat*, paradís de mística poesia, qui, essent tan breu, pot igualar-se p'el mèrit amb el gran *Libre de Contemplació*, enorme enciclopedia ascètica, considerada com l'obra capdal de tota la producció lul·liana.

¡Esglaïosa feconditat! Deixebles hi ha qui atribueixen a nostre Doctor Il·luminat més de tres mil obres; i encara que s'haja de rebaixar molt una tal cifra, és cert que les obres lul·lianes formarien per si soles una biblioteca, la qual podria portar aquell titol famós: *De omni scibili*, en relació als coneixements de l'època mig-aval en la que l'autor vivia.

Pero ¿és això per ventura la ciència dels Sants? preguntarà qualche ànima piadosa. Si que ho és, germans meus, per quant, si escrivia de matèries tan distintes el polígraf incansable, en tot i per tot no cercava altra cosa més que dilatar el reinat de Jesucrist i conquerir ànimes a Deu, lluny de tota glòria vana i de tot interès terrenal. Pero ¿tal vegada Ramon Lull no és estat objecte de furioses controvèrsies i fins acusat d'heretgia? ¡Ah! si: el fet es innegable; per més que ningú qui haja llegides obres de Lull el podra tenir per heretge formal. Arreu dins els seus escrits declara el nostre sabi que somet totes ses doctrines a l'Autoritat infal·lible de l'Església Catòlica Romana; i si aquesta li hagués condemnada qualsevol proposició, ell primer que ningú, l'haguera rebutjada i corregida. Un tecnicisme nou i estrany a l'acostumat llenguatge de les escoles, audàcies de pensament originalíssim, cert orientalisme après dels llibres aràbics, males interpretacions dels qui posaren en llatí les obres originalment escrites en català, errors de qualche deixeble imputats a la doctrina del Mestre: vet aquí les causes qui han feta sospitosa l'ortodòxia del Venerable Ramon, atribuint-li proposicions herètiques. El seu afany extremós de demostrar els misteris, no passava més lluny de voler donar raons de *congruència*, segons se despren del conjunt de sa doctrina, la qual reconeix i confessa la distinció necessària entre la ciència i la fè. Si ell sembla excedir-se en l'afany demostratiu, és per l'ardor del seu zel en convertir els qui no admeten la Revelació cristiana.

Si l'ardor del zel, qu'es caritat divina, era

l'impuls de l'escolàstic ¿com no havia de resultar un mistic consumat aquell asceta de cor immens? Ell posava la sabiduria d'amor per damunt tota ciència. «*L'Amat als simples obre les vies e l'anca les als soptils; e la fè solament mostra los secrets de l'Amat per les finestres d'amor.*» (*Libre d'Amic e Amat*, v. 70).

Si en les rimes devotes Lull més bé que un mistic és un poeta religiós popular a la manera del B. Giacomone de Todi, dins la prosa del llibre de Contemplació, dins els versicles d'*Amic e Amat* i en qualche fragment de la *Filosofia d'amor* se mostra mistic de gran volada. Ell és, a la distancia de tres centurries, el precursor inspirat d'aquell seràfic estol de mistics castellans, qui poden fer-li ventatja en la perfecció de la forma, però no en la força, altesa i unció de sagrada poesia. ¡Oh! si; en els tractats mistics en prosa és a on brolla la vena poètica del Doctor Il·luminat, clara, neta, subtil, impetuosa i suau «rica de nous pensaments i d'antigues recordances».

¡Oh nits augustes de Randa i de Miramar, com se respiren concentrats els vostres efluvis dins aqueixes obres de l'Amic, per la qual les harmonies de l'univers i les fondaries de l'espirit formulaven el càntic suprem! ¡Oh tàlem de Paradís espiritual a on l'Amic estàtic defallia; però defallia per aixecar-se més fort a la vida del pensament i de l'acció!

Per la copia:  
ANTONI PONS

(Continuarà)

## Notes per l'Historia d'Alaró

### El contatge de la peste

(1652 a 53)

#### I

En lo any de 1652 corria mala sanitat en la pñt. vila de Alaró de mal contagios y comensá als 9 Mars, dia en que entrá novament per Rector desta Parrochial de Alaró lo Dr. Martí Cifre pre. olim Rector de Selva, y natural de la vila de Pollença; comensá dita mala sanitat en casa de Jordi Palou dit de les cases noves. (Arx. munic. d'Alaró=Llibre de Cadastre de lo any 1658.)

— A 19 mars 1652 aportaren el Sanctíssim Sacrament an la Capella del lazareto feta en

casa de mado cathalineta un poch de part demunt al ponterró y en allá estigué un relligios de St. Domingo natural de Alaró p. admi-nistrar los sacraments als malats qui estaven p. les barraques p. al puig y les cases noves y al fossar molt prop de la capella, y molt prest vengué un altre relligiós de St. Domingo llech, el primer el qual se deya el Sr. Fr. Miquel Frau se morí als 8 Abril y dins pochs dies lo altre.

—Die 14 Aprilis 1652. ... fonch proposat .. que una devota persona, rebent aquest treball que patim del contagi y los molts gastos per dit effecta, se obliga a servir de ajudant en tot i per tot, procurar .. ajuda a los gastos del dia pñt. .. y esta devota persona es el P. Fr. Augustí Calafat m.<sup>e</sup> en Sta. Theologia del orde de Agustinos...

—Als 15 Abril 1652. Su Sria. dels Srs. Magnífics jurats del regne enviá tres relligiosos del orde de St. Francesch; qui voluntariament se offerexen a servir a tot est poble en temps tan calamitosos... (1)

—Maig als 6 de 1652. En rahó de los qui han acabat la quarentena y per a mudarlos an menester roba; enviam aquí per are, per no trobarsen mes, deu vestits nous de burell ros, 4 casacas velles, uns calsons vells y dos gipons y sis camises noves. Donarán a nel Sr. Rector la camisa o camises que diu ha manester per los relligiosos del lazareto, que es just ajudarles primer que a altre ningú... (Carta dels Jurats del Reine al Consell d'Alaró).

—Die 26 Maig 1652. Fonch proposat que .. es forsós llevar aquells gastos de menos profit y de que nos porem afluxar. un de estos es lo offici que te Joan Sitges Roig de tocar la campanete quant los fossers sen aporten morts o robes et alies de coses infectes p. q. la gent se puga espergir p. no encontrarse ab persones o coses infectades...

—Juliol 1652. Magnífich Sr. Balle: Fray Francesch Bestard de orde de predicadors, Catherina Ferrer muller de Gabriel y Ana Bertol, germans, y m.<sup>e</sup> Joan Verd parent diuhen y donen noticia a V. saviesa com per voluntat

divina Joachim Bestard y Andreu son fill an passat desta vida en millor juntement ab sas mullers; Joachim Bestad a dexat una filla pubil de edat de 15 anys y Andreu con fill un altre de edat de 2 anys y mitx, les heretats dels quals vagan seus tutor...

—..Als 13 de 8bre. 1652 los Pares que estaven en el lazareto sortiren de aquell y se aportá lo Sanctissim Sacrament a la Iglesia p. causa que el contagi ha passat.

—Die 3 9bre. 1652. ... fonch proposat .. que Barthomeu Mas. nos ha presentat una súplica ab la qual nos representa los molts danys y perjuis té en ses cases y dos tanques de olivar que los olim jurats li prengueren per fer capella y lazareto en lo temps del contagi de lo qual li han vinguts molts danys per no porer cohir lo que havia sembrat y altres p. averli cremat y tallat moltes oliveres y guerrovers y a mes destó li han desfetes moltes parets, de lo qual resulta gran dany p. dit Mes. .. y fo conclús que fassen estimar los danys y perjuis. . y quels hi paguen...

—Die 19 9bre. 1652. ... est mal del contagi pareix torne secundar y que Deu N. Sr. es servit de que reverdesca y estam ab grans apretos, puis ja vivies a descansats pensant Deu omnipotent envia absat la ma usant de misericordia ab nosaltres; lo que are ab esas dues o tres persones ferides del contagi experimentam lo contrari: avem de acudir a estes necessitats: p. aver de atacar el mal fent barraques fora, com es costum, puis les altres ja son desfetes. .

—Die 8 Deseubre 1652. fonch proposat. . que es dies passats per voluntat divina se han infestes 4 altres personas...

—Die 28 de 10bre. pareix que Deu N. Sr. nons ha alliberats ni perdonats del tot del contagi, puis vuy en est die ay dos persones mortes del dit mal y una ferida de aquell; y are sia entrat lo invern tan pesat no es be que les persones estiguen fora y a barraques, majorment si están malalts ... fo conclús que prenguen la casa de dit Sampil de la Bassé y quey posen los malalts...

—Die 6 Janer 1653. fonch proposat ... que el Sr. Virrey nos ha tramés una carta fent quexes contra nosaltres dient que tenim poch cuydado en les persones contagioses y de quarentena; que embia lo algutsir Vallespir per assistir en tot en el morber; que ab 800 lliuras tot se podria remediar...

—Die 15 juny 1653. fonch proposat ... que

(1) El «Nobiliario Mallorquina» de J. Lloa-xim M.<sup>a</sup> Bover, p. 75, nos revela el nom d'un d'aquests relligiosos franciscans, així:—«El P. Gabriel Bover, observante, en el año 1652 prestó grandes servicios a los apesados, asistiendo espiritualmente a los de los hospitales de Alaró, siendo victima de su celo y de su caridad evangélica».



mestre Sebastià Lull Chirurgí ha acabat la condució... demanam a vosses mercés si li donarán alguna cosa de ajude de la vila y condució conservantnos lo Sr. la salut com tenim el dia de vuy. (Arx. munic. d'Alaró, =Llibre de Concells de la vila de Alaró, any 1652 a 1659)

BARTOMEU GUASP, PRE.

(Conclurá.)

## Datos para la historia de Artá

IX

### La guerra de Sucessió

(a)

Die xxiiij mensis Nouebris.

Anno a natt.<sup>e</sup> Dni. MDCCvij.

In Dei noe. etc. Los honors. Sebastia Massanet, Lluçia Juan, Miquel Melis y Juan Sard Jurats lo corrent any de la Vniuersitat y Vila de Artá, Juntament ab los honorables Jaume Sancho, Miquel Brotat del Raphal, Miquel Vives, Miguel Morey, Pere Seruera, Barthomeu Melis Cap, Juan Mestre y Juan Sard (Jurat y Conseller) Consellers lo corrent any de dita Vniuersitat y Vila, per efecta de trectar y resoldra cosas vtilas y profitosas per dita nra. Vniuersitat, primer feta la solita oratio en lo scilensi acostumat, fonch proposat primer de paraule per lo honorable Jurat major en nom de sos socios dihent: honorables senyors y saui Consell, lo perque hauem fet ajuntar a V. M. S. es per ferlos nottori com estos dias passats vingue en esta vila el Procurador fiscal apendre informes y no sabem de que cosa ha presas ditas informas per quant dit Procurador fiscal se es tornat sens dir ni donar relatio de cosa ninguna y conforme el vulgo de la gent de tot al poble stam ab cuydados grans de que su Ill.<sup>ma</sup> del Sr. Virrey no vingue en sta vila, si tindrian abe de que se passas en Ciutat vn o dos Jurats a suplicar a Su Ill.<sup>ma</sup> que si lo han mal Informat de los moradors de sta vila, que, lo han engañat, que tinga misericordia de nosaltres, qui si ni ha ningun en sta vila qui sia infael a Sa Magd. del Rey nostron Sr. Carlos terser (que Deu gde.) que lo castich, sobra la qual propositio corregueren los vots de vn

en altre com es de vs y custum y tots concordants nemine discrepante foren de vot y parer de que passen a la Ciutat dos dels Jurats a suplicar tot lo susdit a Su Ill.<sup>ma</sup> del Sr. Virrey, y vagen primer a lo Aduocat de la vila y se Informan ab ell y ab compañía de ell vagen deuant Su Ill.<sup>ma</sup> de Sr. Virrey y li representan tot lo que passe en sta vila y que tutom de sta vila son faels vaxals a nron. Rey Carlos terser (que Deu guarde) y per aquex volem perdre tots la vida; y confiant de la llegilitat, bomdat y suficiencia dels honorables Sebastia Massanet y Juan Sard, dos dels Jurats, los elegexen per las demunt ditas cosas se los dona al Sindicat. Quare etc =Tots los quals actes etc. =Testes etc. =Juan Sancho y Juan Lledo official.

X

(b)

Die xii Mensis Aprilis

Anno a natt.<sup>e</sup> Dni. MCCxiii

In Dei nomine etc. lo honorable Nicolau Guiscafne de la Font, Jurat lo corrent any en la Vniuersitat y vila de Artá, juntament ab los honorables Barthomeu Seruera hereu, Balle Real, Michel Crespi, Michel Farrer, Seraphi Nebot, Pere Nebot, Pere Riera, Michel Torres, Cristophol Ginard, Agusti Tous, Pere Sard de Sebastia, Pere Sard de Bartt. y Pere Farrer, Consellers dit any de la dita Vniuersitat y vila de Artá; congregats y ajuntats en la sala de dita Vniuersitat y vila per effecta de trectar y resoldra cosas vtilas y profitosas per dita nra. vniuersitat, primer feta la solita oracio en lo silenci acostumat fonch proposat de paraule per lo honorable Nicolau Guiscafne Jurat major en nom etc. dihent: com en esta vila se troba lo Mag.<sup>ch</sup> D.<sup>or</sup> Michel Fullana del Real Consell el qual nos ha representat que al fi de la sua vinguda es de part de su Ill.<sup>ma</sup> del Señor Virrey y en executio de ordes de se Rl. Mag.<sup>d</sup> (que Deu gde.) al solicitar de la comuridat y particulars desta vila vn donatiu voluntari per la subuentio y en alguna ajuda dels execius gastos de la Campaña, es ocios al representar a V. M.<sup>s</sup> quant de summa importansia es la asistencia a las Rls. Armes de sa Mag.<sup>d</sup> perque per el medi de la continuasio de la Guerra se puga lograr la quietut y la Pau, y posat se Mag.<sup>d</sup> en la pasifica possessio de la integra Monarchia, despues remunerar a sos vexalls los seruicis qui li heuran fets qui seran mes apreciables quant

sia en la ocase de major vigentia; y dexant esto apart, parex sobras la consideratio de que demane este donatiu nostron Rey y Señor natural no per canuenientia y vtilitat propia, sino per tenir despues majors occassions de beneficiarnos. Per tant diigan V. M.<sup>a</sup> son vot y sentir la qual propositio corregueren los vots de vn en altre com es custum y tots concordant nemine discrepante foren de vot y sentir que deslliberan pes donatiu per se Mag.<sup>d</sup> (que Deu gd.<sup>e</sup>) sent sinquanta lliuras dich 150 ll. ab diner effectiu y los honorables Jurats prenguen dit diner de tots aquell qui stan deuent a la pnt. vila de las dos milia lliuras dich 2.000 ll. que se deuen adita Vniuersitat, y de aquestes se fare vn tall y en axo ey haje de entreuenir en pague ademes de los qui acostuman pagar talles tots los franchs com son Capallans y frares et alias, y tanent ditas 150 lliuras per tall se hajan de restituir a ditas 2.000 ll. de la vila.=Quare etc.=Tots los quais actes etc.=Testes etc. Guillem Ginard y Barthomeu Ginard Jermans fills de Barthomeu.

ARCH. MUNICIPAL DE ARTA.—*Lib. de Determinacions de Consell de 1700 a 1713, sin foliar.*

JOSÉ RAMIS DE AYREFLOR Y SUREDA.

## DIETARI D'UN CIUTADA DE MALLORCA

1753

Digous a 10 Fabrer sirca las deu de la nit passa de esta a milor vida la agregia Sra. Chatarina Real (1) y Moix Marquesa de la Torre a los 83 anys y 9 meses: la portaren a lo Collegi de Montision y la Catadral ley aportá ab siri cade capelá, y fins el dia 15 dits no la enterraren y estava tan fresca que parexia que era viva, y la portaren a la sacristia del Cor de Jesus dins la matexa Capela.

Disapte a 16 Abril sirca las dos de la tarde fogiren de la Preso set homens y un allot, los 5 homens son menorquins y lo allot que estava per haverlos portats de Ivisa per tabach, en Gilon de la Ciutat de Alcudia y un fill del Sr. Lluch Merza argenter, el qual ab una llima sorda tallá los retxats de ferro de una finestra

de la cambra dels Turmens qui pasava dins lo Hort de Dn. Loatxim de Homs y lo allot caigué dins la casa de la Ciutat y lo posaren dins la capela de St. Andreu y li valgué, y lo dugueren a St. Francesch ab compaña de los menorquins y en Gilon, y en Merza se retirá a St. Domingo: Dn. Gabriel Soler lo pasará mal perque es Alcayt de la Preso.

Digous a 21 Joriol arriba el correu sirca las nou del mati y ha portat el Decret del Papa de que el culto del Beato Ramon se estiga y es don axi com sempre se ha donat

### *Desima*

Ja el devallen del Altir,  
¿no es ver Marrells? Jo men rich  
Mirau com queda Eymerich  
y es vostro baladretjar:  
mana el Papa conservar  
el culto, pero ab un mot  
qui ha pallat sa boca acop  
y no parl pus de heretge  
que si axo eus fa sorti es fetge  
no sera es darré aquest glop.

Divendres a 9 Setembre el torner de la Capeleria fill de mestre Cajetano digué publicament sirca las deu del mati en los Polls de St. Domingo que el B.<sup>to</sup> Ramon era un gat Borratxo y Heretge, y que els qui li daven culto tambe son gats y heretges y la criada del Canonge Martorell y ses nebotas sentiren estas blasfemias y li digueren Sr. M.<sup>e</sup> no diga tal cosa que es un Sant el B.<sup>to</sup> Ramon, y ell respongué que tal eran ellas com el B.<sup>to</sup> Ramon: si trobaren de present el Dr. Vidal y altres y quedaren escandalisats. Pero arribá a noticia del Sr. Capitá Comandant y e' dia 10 a la tarde el fen portar a la Preso y lo posaren apartat ab cadena y grilons y li fan causa, lo pasará mall.

Diumenge a 16 Octubre sirca las tres de la tarde en lo quarto de casa del Sr. Dr. Sirerol a li aont nasque el B.<sup>to</sup> Ramon Llul se comensá a sentir la olor que sol sucseir el dia que va nexer el B.<sup>to</sup> Ramon, y per espay de sinch quarts durá la olor y mols en han testificat ab acte.

JUAN PARERA, Pre.

(1) Gual-y-Moix era el primer llinatge de la refectoria señora.—N. DE LA R.

# Rúbrica de Lletres Comunes

1337

(CONTINUACIÓ)

118. Roger de Rovenach an Bernat des Mor batle de Alaro, que en la questió que's mena entre en G. Cervera y na Eliscen muller que fo den Guillem Ramon, fassa compliment de justícia a les dites parts per les possessions de que es contrast entre ells compreses en la porció del Sr. Rey, com per les compreses en la porció del Sr. Bisbe se dega fer dret en poder seu. 10 mars 1337, catalá, fol 31 v.<sup>o</sup>

119. Roger de Rovenach al lochtinent de Menorca manantli a instancia de na Nicolina, esclava del noble en Sanxo de Mallorques, que fassa inquisició y punesca segons sos demerits a Pere Albayl de Mahó, qui's diu haver mort un esclau seu anomenat Arnau fill de la dita Nicolina. 11 mars 1337. llati, fol 32.

120. Roger de Rovenach al batle de Manacor remetent li una suplicació presentada per Bernat Moix de la dite parroquia, perque rebuda diligent informació, si es ver lo suplicat, no permeta que el dit Moix sia tret sens motiu de la seua possessió. 11 mars 1337, llati, fol 32.

121. Roger de Rovenach an en Bernat Stanyol batle de Mahó elegint lo jutge delegat en la causa de apellació demanada per Bn. Bagur en la questió que aporta ab en Pere Albayt ab motiu de la companyia de bestiar feta entre abdos. 11 mars 1337, llati, fol 32 v.<sup>o</sup>

122. Roger de Rouenach an Guillem Mercader batle de Santanyi manantli que dilluns primer vinent comparega davant sa cort. 12 mars 1337, catalá, fol 33.

123. Roger de Rovenach an en Seguí Sacanal, batle real de Pollensa, que com el Senyor Rey al fer remissió de tota enquesta ab motiu de les dissencions y bregues seguides entre en Bernat March de una part y en Folquet Bodor y Bernat Saig de la altre se haje retengut que les despeses fetes les haja de pagar el dit March y els de la sua part, elegesca de pressent dos prohomens no suspectes qui repartessen entre ells segons se culpe y ses facultats la part que a cada un corresponga. 12 mars 1337, llati, fol. 33.

124. Roger de Rovenach a tots batles de fora, manantlos a instancia dels executadors de la casa de la juraría de Mallorca, que quant

resquests ne sien, compelesquen tots deutors de la dita casa per ajudes de amys passats o per altres motius, a pagar so que deuen. 12 mars 1337, llati, fol. 33.

125. Roger de Rovenach al lochtinent de la illa de Menorca qui si la sentència que hi ha donada en la causa que segueix Ramon Deus lo feu de Mallorca ab en Francesch Collell de Ciutadella ha passat ja en cosa jutjada la fassa executar, y sino que proceesca en la causa de apellació segons els merits de la matexa. 13 mars 1337, llati, fol 33 v.<sup>o</sup>

126. Roger de Rovenach al lochtinent de Menorca dient que en Pere alzina en nom propi y en el de Pere Barrera se quexa d'ell que no ha volguda admetre la apellació de la sentència recaiguda en la questió que seguxen los dits ab los carnicers de Ciutadella, y mana que si fos vera dita quexa admeta de present la referida apellació y la seguesca fins a terme de sentència. 13 mars 1337, llati, fol 33 v.<sup>o</sup>

127. Roger de Rovenach al lochtinent de Menorca trametentli certes declaracions de testimonis rebudes açi pen Ramon Setcases notari, faents per la inquisició que's segueix en la cort de Menorca contra Bernat de Quart, Pere Albayl y Bernat Porter. 13 mars 1337, llati, fol 34.

128. Roger de Rovenach an Guillem de Baylera Veguer de la ciutat de Barcelona demanantli que permeta extreure de la dita ciutat cent corases, cent galeas deferre, cent gorgueres, sis milia lances y quinze mil darts que els Jurats de Mallorca han enviat a comprar per forniment de les galees que aqui se armen. 13 mars 1337, llati, fol 34.

129. Roger de Rovenach als Consellers y Prohomens de Barcelona demanant lo mateix que demanava en la anterior. 13 mars 1337, llati, fol 34.

130. Roger de Rovenach al lochtinent de Menorca, que les obres manades fer pel senyor Rey en el mur del barri del castell de Maho sien executades tal com se manaren fer y que les executi n'Arnau Porquers per asso deputat per los comisaris elets sobre les dites obres n'Antoni de Galiana doctor en leys y n'Andreu Guitard, no obstant que en Panquet de Beleas-tell, a les hores lochtinent de Menorca, revocás lo dit Porquers, y que los Jurats decidissen fer en lloch de aquelles altres obres en el mur del del dit castell de Maho. 14 mars 1337, llati, fol 34 v.<sup>o</sup>

131. Roger de Rovenach al lochtinent de Ivisca, que permeta a n'Antoni de Juny carregar en la nau den Romeu Cursani xxv modins de sal per portar a Brisch, com d'asso li haja concedida lisencia. 14 mars 1337, fol 35.

132. Roger de Rovenach an en Bernat Stanyol batle de Mahó, que prenga informació si es ver que en Bernat Albayt de Mahó de ma sua anyadi certes paraules a una carta que havia obtinguda den Ramon de Sant Marti donzell a les hores lochtinent de dita illa, variant el sentit de la matexa, y si axi fos el punesca de manera condigne tal que a ell sia pena y als altres eximpli. 14 mars 1337, llati, fol 35.

133. Roger de Rovenach an Bernat des Mor batle de Alaró, que en la qüestió qu'es entre en Guiem Cervera y la dona Eliscen don translat al dit Cervera de la suplicació per la dita dona feta y de la carta ab dita ocasió tramesa, y a cada una deles parts hoja en son dret. 14 mars 1337, llati, fol 35 v.º

134. Roger de Rovenach an Guerau Sabremona tinent loch de castella de Sentuhiri, que puy en Guillem y en Bernat Borda no estan en lo dit castell los avís que si hi volen estar y habitar seran rebuts; y si no que n'hi pos altres en son loch. I que pus encara hi falta un sirvent y se necessita que sapia letra per so que pusca ajudar al clergue a dir la missa, resta per asso en Guillem des Soler nebot den Guillem de Montpaita prevere i capellá del dit castell. 14 mars 1337, catalá, fol. 35 v.º

135. Ramon de Capcir assessor del lochtinent an Bn. Stanyol batle de Mahó manantli que dexant altre en son loch que sia sufficient, venga personalment a Mallorca tant prest com pusca. 7 mars 1337, llatí, fol. 35 v.º

136. Roger de Rovenach an en Francesch de Cartegas batle de Inca, que com n'Arnau Claret de dita vila estas detingut en lo carser de la ciutat per ofenses fetes a frare Antoni Solanar y frare Ramon Colom de la Orde de frares menors y a pregaries de fra Pere Arnau Custodi del Convent de Sant Francesch l'hage deliurat de dit carser, acompany dit Claret ab los Jurats y altres prohomens a demanar perdó a los dits frares, 14 mars 1337. llati, fol. 36.

137. Roger de Rovenach a Johan Jana y Arnau Borrell regens l'ofici de Procuradors reals a Menorca, que citin de present les persones tingudes a prestar cavalls armats per fer

mostra el dia y en el lloch que lo será senyelat' mirant si dits cavalls y armes son sufficiens, y exigint jurament de que son propries, y de tot don relació per escrit. 16 mars 1337, llatí, fol. 36.

138. Roger de Rovenach a tots batles de fora que deguen donar favor y ajuda el portador de la present Nicolau Ribes per pendre y remetre ab bones guardes a Lorens Escuder y a Ferrer de Canaves de Luchmajor, acordats de la armada del Sr. Rey qui son fuyts de aquella, per los quals el dit Ribes havia feta fermansa. 16 mars 1337 catalá fol. 36 v.º

139. Roger de Rovenach al lochtinent de Ivisca, que permeta a Pons Roger carregar en la nau de Bartomeu Riera de Mallorques 100 modins de sal per portar a Alger. 16 mars 1337, llati, fol. 36 v.º

140. Roger de Rovenach an G. Mercader batle de Santanyi, que divenres primer vinent comparega personalment davant sa presència en pena de C. liuras. 17 mars 1337, catalá, fol. 37.

141. Roger de Rovenach al batle de Santanyi que fasse citar en Silvestre Costal (Quartalli) que dins tres dies comparega per la causa de apellació de la qüestió que mena ab n'Andreu March. 17 mars 1337. llati, fol. 37.

142. Roger de Rovenach ab lochtinent de Menorca que si es ver que pendent la apellació de la causa que aporten P. Solsina y P. Barrera ab los carnicers de Ciutadella ha fetes mudar dues taules de carniceria que aquests tenian per concessio dels Procuradors Reals en la plassa de la Quertera de dita vila, fassa reposar de continent les dites taules, ni en aquesta cosa fassa cap innovació pendent la dita apellació. 17 mars 1337, llati, fol. 37.

143. Roger de Rovenach al lochtinent de Menorca, que com en Bartomeu Alegret haja demanada restitució in integrum de la sentència dictada per Jacme de Vedrinyans com a jutge delegat, sobresega en la execució de dita sentència y fassa citar a la part contraria, ço es Johan Andreu procurador de Bertran de la Sarda de Montpeller, que comparega dins deu dies per allegar en contra. 18 mars 1337, llatí, fol. 37 v.º

† ESTANISLAU DE K. AGUILÓ.

(Continuará)



# Llibre de Antiguitats de la Iglesia del Real Convent de Sant Francesch de la ciutat de Mallorca

(CONTINUACIÓN)

## CAPELLA

SANT PERE, DÉ SANT ONOFRE, SANT GÉRONI,  
Y SANT ANTONI DE VIANA

Havia un Quadro molt antich. Demunt el Pare Etern, y mes amunt la Mare de IDeu de los Dolors ab el seu Fill en los brazos, de Pedra; y baix dos escuts de Armas, qui son: un plá de Casas <sup>(1)</sup> ab esta inscripció: «Sepultura del Honrat Guillem Villascrars, e dels seus: 1500. Consta del llib. fol. 143 y 147. A 2 Janer 1596 enterraren la Senora Antonina Villascrars en la seua Capella Sant Onofre. Fonch cedida esta Capella al Doctor Antoni Ferrer. Consta del llib. 9, fol. 63. Are se enterran los Serras y Mauras. Consta del llib. 22, fol. 48. En la pedra se llixa: Sepultura del Señor Antoni Serra, y Maura, y dels seus. En el dia no heyá mes que la dita figura de la Mare de Deu de la Pietat, o de los Dolors: [f. 85 r.]

BAIX LAS COLUMNAS EN EL MATEIX PAÑY, COMENSANT EN EL CANTO, DEVANT LA CAPELLA  
DE NOSTRA SEÑORA DITA DEL LLAMP,  
HEYA 17 ESCUTS DE ARMAS

1 Escut de la Familia de Agramunt. Son: tres faxas verdes per amunt, en camp de or. <sup>(2)</sup> Consta per el Testament de Francesch Agramunt en poder de Bernat Nadal, Notari, a las Kalendas de Janer 1314. Elegesch sepultura en el Monastir de las Llagas de Sant Francesch a la Clastra, que novament estan edificant, a la mia sepultura, entrant per el portal de la Clastra, en el canto, baix ses columnas.

Altre Testament de Catalina muller de Francesch Agramunt en poder de dit notari als 21 Novembre 1324. Elegesch sepultura a la Clastra en el Vas de mon Marit.

Altre Testament del Honrat Arnau Agra-

munt en poder de Pere Sala, Notari en 4 Janer de 1401. Elegesch sepultura en el Monastir de las Llagas de Mosen Sant Francesch a la Clastra nova en el carner dels meus, ahont estan las nostras Armas, junt en el carner del Venerable Arnau Ses-Iglesias.

[f. 86. r.] 2 Escut. Ses Iglesias: una fatxada de Iglesia en camp vermell. <sup>(1)</sup> Consta per el Testament de Guillem Arnau Ses-Iglesias, en poder de Bernat Nadal, Notari, a 30 Mars 1315. Elegesch sepultura en el Monastir de Sant Francesch en el Claustro, baix las columnas a la part del Dormidor. Tambe estan las seuas Armas en un Tern, <sup>(2)</sup> que es de lo mes antich de este Convent de Sant Francesch.

Altre Testament de Cecilia muller del Venerable Guillem Arnau Ses-Iglesias en poder de Bernat Nadal, Notari, a las Kalendas de 2 Janer 1291. Elegesch sepultura en el Monastir del Llagat Sant Francesch en la Clastra, que novament edifica mon Marit y Señor, a la part del Dormitori, en el carner del dit mon marit y Señor.

3. Malbosch. Armas: dos escuts unas matas mal fetas, y brots de alzina ab camp de plata, tot destrosat <sup>(3)</sup> Consta per el Testament de Maria de Tagamanent muller del Venerable Juan de Malbosch Miles, en poder de Pere Sala, Notari, a 9 Juñy 1382. Elegesch sepultura en el Monastir de Sant Francesch en el Claustro, baix las columnas, en el carner de mon marit.

[f. 85. v.] 4. Secosta. Armas: 8 costellas, quatre a cada part, en camp vermell. <sup>(4)</sup> Consta per el Testament de Ramon Secosta, en poder de Pere Travallis, Notari, a las Kalendas de Mars 1302. Elegesch sepultura en el Monastir las Llagas de Sant Francesch a la Clastra, a la paret del Dormidor, en el cementari, que he edificat ab las mias Armas per mi, y los meus.

Altre Testament del Venerable Francesch Secosta en poder de Bernat Nadal, Notari a las Kalendas de Janer 1314, Elegesch sepultura en

(1) El escudo se conserva muy bien.

(2) El terno compuesto de casulla y dos dalmaticas de terciopelo encarnado con bordados en seda y oro representando ademas del escudo figuras de santos y motivos ornamentales, se conserva todavia al menos en parte, pues los bordados y parte del terciopelo está hoy trasplantado sobre un termo de damasco varios siglos mas moderno que terno antiguo.

(3) Solo veo un escudo y esta tan estropeado que es imposible hacerse cargo de lo quiere representar.

(4) El escudo esta completamente borrado.

(1) De esta capilla se ve unicamente el arco de entrada, todo lo demas que se describe ha desaparecido. Hoy hay (instalada) en ella la imprenta donde se edita el *Diccionario* de Mossen Antonio M.<sup>a</sup> Alcover.

(2) Todavia se distingue el escudo

el Monastir de las Llagas de Sant Francesch, a la Clastra nova, que ha fabricat lo Honrat Ramon el meu Señor pare.

Altre Testament de Guillem Secosta, en poder de Pere Travallis, Notari, a 30 Agost 1340. Elegesch sepultura en el Monastir de Sant Francesch allá ahont está enterrat Ramon Secosta mon Pare, qui edificá dit Cementeri.

5 y 6 O.telans. Armas: una flor en mix de un camp, y un abre poll a má dreta. <sup>(1)</sup> Consta per el Testament de Benvinguda muller del Honrat Juau Ortolá, en poder de Antoni Contesti, Notari, a 17 Agost 1415. Elegesch sepultura en el Monastir de Sant Francesch, baix las columnas en el Claustro, en el carner de Ortolans.

[f. 87. r.] Altre Testament de Tomasa de Tagamanent muller del Venerable Guillem Ortolá, en poder de Bernat Contesti, Notari a 21 Novembre 1450. Elegesch sepultura en el Monastir de Sant Francesch, baix las columnas en el Claustro, en el carner de mon marit. Consta també del llib. 1, fol. 110. A 5 Juliol 1599 enterraren el Señor Mosen Juan Ortolá, Douzell, en el seu Vas, en el Claustro, devant los retxats de ferro.

7. Familia de Miró. Armas: una barra de or ab caxals, en camp blau. <sup>(2)</sup> Consta per el Testament del Honrat Pere Miró, en poder de Antoni Contesti, Notari, a 6 Maix 1402. Elegesch sepultura en el Monastir de Mosen Sant Francesch en el carner de Mirons en el Claustro.

8. Sesplanes: Armas: un Aguila de or, ab las alas y peus estesos girant el cap per amunt, en camp vermell <sup>(3)</sup> Consta per el Testament de Ramon Sesplanes, en poder de Nicolau Casas, Notari, a 28 Juliol 1339. Elegesch sepultura en el Monastir de Mosen Sant Francesch a la Clastra nova en el meu carner, que he edificat junt al carner del Venerable Pere Miró.

[f. 87. r.] 9. Vivot. Armas: un Grif dret vermell en camp de or <sup>(4)</sup> Consta per el Tes

tament de Berenguer Vivot en poder de Pere Travallis, Notari, a 10 Setembre 1355 Elegesch sepultura en el Monastir de las Llagas de Sant Francesch a la Clastra, en el Cementeri, que he fet treballar, ab lo escut de las mias Armas, per mi y per los meus successors.

10. Cerdans. Armas: un cero corrent, en camp blau. <sup>(5)</sup> Consta del Testament de Gabriela Cerda, muller del Honrat Lluch Domech, en poder de Antoni Catañy y Pere Martorell, Notaris, a 14 Maix 1455. Elegesch sepultura en el Monastir de Sant Francesch en el Vas de Juan Cerdá mon Pare, en el Claustro, prop de Sant Onofre. Consta també del llib. 5, fol. 6.

Bernat Cerda, mercader en son Testament en poder de Nicolau Casas, Notari, a 1 Maix 1372 dexe unas Casas al Gremi dels Perayres, ab la obligacio de que cada any el dia de los morts enasen los Majordoms de dit Gremi a la seua sepultura a fer dir Responsoris, o absoltas y partisen una quartera de pá a los pobres.

11. Armas y Escut del Gremi de Perayres: que son: unas tizoras llargas en Camp blau. <sup>(1)</sup> [f. 88. r.] Los sobreposats o Majordoms de dit Gremi solian venir a absolver a esta sepultura el dia dels Morts, segons lo dispost per lo sobredit Bernat Cerdá y aportaven un covonet de pá que partian a los pobres. En lo any 1772 fonch la ultima vegada que feren esta cerimonia.

12. Armas de la Familia de Molls; qui son: un moll, que neda en el mar. <sup>(2)</sup> Consta per el Testament de Jaume Moll, Notari en poder de Bernat Totxo, Notari, a 7 Setembre 1588. Elegesch sepultura en Sant Francesch en el Claustro en el Vas de Molls.

Altre Testament de Llorens Moll en poder de Bernat Nadal, Notari, a 1 Maig de 1284. Elegesch sepultura en el Monastir de las Llagas de Mosen Sant Francesch que novament he construit en la Clastra ab las mias Armas. Consta també del llib. folio 4 y fol. 53.

(1) En el es-udo n.º 6 se ve todavia una flor en el centro y sobre esta flor otro escudito muy borrado, en el se adivina un arbol a mano derecha pero del resto nada puede verse. El n.º 6 no es el que describe Calafit, en el se ve una ave al parecer un gallo en el centro del escudo. ¿a quien debió pertenecer?

(2) Se conserva todavia el escudo

(3) El escudo esta completamente borrado.

(4) Todavia se distingue el escudo aunque para descifrarlo hay que tener delante su descripcion.

(5) El escudo esta completamente estropeado e imposible de descifrar.

(1) En la parte inferior del escudo se ven todavia e p ctes de cuchillos unidos por la parte superior que bien pueden ser las dos hojas de unas tijeras, pero la parte superior del escudo esta cortado de modo que es imposible de distinguir el conjunto, solo se adivina teniendo delante la descripcion

(2) Se ve todavia este escudo en bastante buen estado.

13. Armas de Trias: son un compas de or, y a cada quarto un estel en camp blau. <sup>(3)</sup> Consta per el Testament de Catalina muller del Honrat Antoni Trias, en poder de Juan Porquer Notari a 16 Juliol 1486. Elegesch sepultura en el [f. 88. r] Monastir de Sant Francesch, en el claustro baix las columnas en el Vas de Trias.

Altre Testament de Galzeran Trias Donzell, en poder de Melcion Trias, Notari a 22 Fabrer 1574. Elegesch sepultura en el Monastir de Sant Francesch en el Claustro, en el Vas de Trias.

14. Desvillar. Armas: un pla de casas, y demunt un Gall, en camp de plata. <sup>(1)</sup> Consta per el Testament del Honrat Bernat Desvillar en poder de Juan Mir, Notari, als 15 Setembre 1440. Elegesch sepultura en el Monastir de Mosen Sant Francesch en el carner dels meus en el Claustro, junt al carner de Cerdans.

15. Villarasa. Armas: un pla de Vilas ab torretas, en camp vermell. <sup>(2)</sup> Consta per el Testament del Honrat Pere Villarasa, en poder de Juan Gradulí Notari a 3 Juny 1447. Elegesch sepultura en el monastir de Sant Francesch, en el Claustro, baix las columnas en el carner dels meus.

Altre Testament de Juaneta Villarasa muller [f. 89. r.] del Honrat Francesch Cardona, en poder de Pere Martorell y Antoni Catañy Notaris a 2 Agost 1448. Elegesch sepultura en el Monastir de Sant Francesch, en el Claustro baix las columnas, en el carner de mon Pare.

16. Calvó. Armas: en albó dret en camp de plata <sup>(1)</sup> Consta per el Testament de Esteva Calvó muller del Honrat Berenguer Refet, en poder de Antoni Contesti, Notari, als 13 Octubre 1407. Elegesch sepultura en el Monastir de Sant Francesch en el carner de Calvons mos Pares, junt al carner de Fusters a la Cistria.

17. Fusters. Armas: un estel de or un camp blau <sup>(2)</sup> Consta per el Testament de Ce-

cilia muller del Venerable Felip Fuster en poder de Nicolau Prom, Notari, a 15 Mars 1370. Elegesch sepultura en el monastir de las Llagas de Sant Francesch en el Claustro, en el cementeri de mon marit, que novament han fabricat. <sup>(3)</sup> [f. 89. r] tachado.

JAIME DE OLEZA Y DE ESPAÑA.

(Continuad)

## NOTICIAS

PARA SERVIR A LA HISTORIA ECLESIASTICA

DE MALLORCA \*

1696. — Mayo — 14 — Decretan la ereccion del pueblo de María en sufragánea. = Juan Font y Roig ciutada militar natural del lloch de María de la vila de Sta. Marg.<sup>ta</sup> y Nadal Fiol mercader de la present ciutat, tenint per las cosas infrascriptas sufficient poder segons determinacio del Consell en virtud de letres despaxades per el mol Iltre. Sr. Regent la Real Cancelleria de data dels 20 Maig 1695 celebrat en lo lloch dit de María als 29 dits com de tot consta ab acte rebut en notas de Mateu Font y Roig notari del matex dia y any, representan a V. S. I. y R. que en attencio que en lo dit lloch de Maria, que es el districte, territori y delmari de dita Parroquia de Sta. Marg.<sup>ta</sup>, se troban de moradores circa sinchcentas sinquanta personas, que componen circa cent casas o familias, sens las que viuen en los predios rurales, que son moltas y que en lo dit lloch se troba axi mateix erigida una Iglesia o oratori ab son Sementeri per enterrar los diffuns, en la qual Iglesia solament los dias de precepto se celebra el sacrifici de la misa sens que als dits moradores en dit lloch sels administren los Sants Sagraments, de que se seguex grandissima falta del past espiritual de las animas de aquells Unich remey para la salvacio, y medi necessari para la educacio dels faels en los rudiments de nostra Santa Fe catolica (que Deu sia servit mantener y aumentar para major honra y gloria sua y profit de las animas) la qual falta y necessitat segons lo present estat no es pot socorrer, axi per la

Calafat al hacer la descripcion, O se cambiarian las piedras que los sostienen al renovarse esta equina del Claustro?

(\*) Véase BOLLER, tomo XXI, pág. 318.

(3) De este escudo se ve unicamente el compas.

(1) El escudo esta completamente borrado.

(2) Teniendo la descripcion delante puede todavia descifrarse este escudo

(1) El escudo esta completamente borrado

(2) El escudo, que por cierto esta muy bien conservado no es de Fuster sino que representa la puerta de una fortaleza almenada con dos torreones uno a cada lado que creo debe ser el escudo de Desportell que segun se verá despues debe ocupar el n.º 2 del paño del lado del Capitulo donde ahora se ve el escudo de Fuster muy bien conservado será que se equivocó

distancia de mes de mitja llegua de la Parroquial, com per no ensenarse en dit lloch la Doctrina christiana, de que naix la mes perniciosa ignorancia en los moradors; y finalment considerant los dits moradors, que cada dia experimentan morir-se alguns sens reber los sacraments, y los mes sens el consuelo de tenir en lanse tant trebellos per los christians, la asistencia de un pare espiritual, qui pugue guiar las suas animas en lo cami tant peilllos, de que se segueix el total desconsuelo als dits moradors, determinaren agenciar el medi mes unich para son consuelo y seguretat de las suas conciencias, buscant ab tan pia com christiana devocio y zel catolich el complement de son desig y salut de las suas animas, que es el que lo dit oratori sia erigit en sufraganea de dita Parroquial, estatuint y posant en ell la pila de las sagradas aygues del Baptisme, Olis Sagrats para la extrema Uncio, y reserva del Santissim Sagrament del Altar, podentlo exposar patent al poble los matexos dies y ab la matexa forma que en semblants sufraganeas es permes, fundant vicaria perpetua en dita sufraganea ab lo dot competent per el vicari de aquella, para que en ella se pogan administrar als sufraganeos los Sagraments, y se ensenien los rudiments de la Sta. Fe y doctrina christiana. Y havent ajustat y convingut los suplicants tot lo sobre dit ab lo Rd. Dr. Raphel Torrents prevere y Rector de dita Parroquial de Sta. Margalida, el qual te donat son consensu para la dita ereccio de oratori en sufraganea asseñalant son districte y terme ab lo modo y obligacions acordadas entre lo dit Rector y los suplicants en nom de tots los dits moradors, segons acte rebut en notas de dit Mateu Font y Roig notari sots al 15 Fabrer del corrent any, al qual se haje relacio per medi dels suplicants se ha fet la preparacio necessaria de vasos (que estan para consagrar) ornamentals y demes instruments que per dit efecte son menester.

Y com Ill.<sup>m</sup> Sr. no puguen tenir efecte las cosas sobreditas menos que enterposant V. S. I. y Rev.<sup>m</sup> la sua autoritat. Per tan suplican al zel de V. S. I. y R. sia servit corroborar, confirmar y aprovar tot lo acordat y consignat en dit acte, donant facultat y permis de eregir en sufraganea de dita parroquial el dit oratori de Maria y que en aquell se pogan administrar tots los sacraments als moradors y sufraganeos, tenir reservat el Santissim Sagrament de Eucharistia, y exposarlo patent com se acostuma,

fundant vicaria perpetua ab ses condicions y forma en dit acte acordats, interposant en y sobre ditas cosas pera la major perpetuitat la sua Pontificia auctoritat y decret, lo que suplican en attencio de lo representat y ab la confiansa que tenen ponderada en la pastoril piedad de V. S. I. y R. fent fe dels actes ut esse, oferint la informacio necessaria.—Mallorca 2 de Mayo 1695.

El Rey per se Majestad el llochtinent y Capita General etc. Balle de la vila de Sta. Margalida. Per part dels obrers de la iglesia del lloch de Maria del terme de aqueixa se nos ha representat, que estan sobre tracto de posar y tenir Sagrament, que sia sempre glorificat, en dita iglesia y que per est efecte es necessari de tractar y passar los oficis mes propis per conseguir señaladament de convenirse y ajustarse ab lo R.<sup>d</sup> Rector de la Parroquial de aqueixa vila essent precis para deço señalar personas ab sufficient poder, lo que no pot ferse sens precehir deliberacio de consell, han supliat fossem servits que en ell assistescan tots los moradors de dit lloch; y com sia justa la peticio de dits obrers encaminantse ab un fi tant gran com tambe convenient als matexos pobladors segons se dexe entendre. Per ço hauem manat despachar las presents, ab les quals y son tenor a vos dit Balle ordenam y manam sots pena de 200 lliuras al fisch etc. que essent requirit per part de dits obrers fassou congregar a tots los pobladors y terras tinents de dit lloch de Maria per die cert, ab tal que sie de Diumenge o feste manada, manantlos que en pena de 5 ll. aplicadoras á obs de dita Iglesia assistescan y donen son vot á lo que será proposat en dit consell celebrador, para que desta manera pugua resoldres ab major acuerdo lo que sia de major conveniencia, y vos dit Balle assistireu personalment á la celebració de dit consell e per res etc. Dat en Mallorca á 20 Maig 1695. = Convocats e ajuntats en dit consell comparegueren en aquell, Joan Femenia, Juan Carbonell, fill de Jordi, lo honor Miquel Mas, Jurat lo corrent any, Damiá Font y Roig, Pere Buñola, Pere Ribas, Sebastiá Font, Miquel Ginart, Antoni Pastor, Antoni Castellá, Jaume Bergas, Antoni Monjo, Juan Bibiloni, Gabriel Tugores, Bartomeu Anglada, Sebastiá Carbonell, Guillem Castelló, Antoni Rigo, Juan Antich, Bartomeu Femenia, Massana, Sebastiá Rigo, Guillem Amengual, Pere Jordá, Gabriel Amengual, Miquel Gual, Jaume Ribes,



Miquel Font Carriho, Pere Ribes, Pere Barcelo, Jordi Carbonell menor, Llorens Castelló, Pere Mas de Antoni, Juan Jorda, Juan Mas, Miquel Font de Sebastiá, Miquel Tugores, Juan Carbonell de Juan, Juan Duran, Jaume Ginard, Antoni Gual, Miquel Vanrell, Joan Anglada, Francesch Mas, Sebastiá Castelló, Guillem Gibert, Antoni Ribes, Martí Femenia Massana, Gabriel Font, Guillem Ferragut, Ràphel Fiol, Juan Ferriol, Sebastiá Font, Pere Rigo, Bartomeu Alba, Juan Duran, Miquel Castelló, Juan Gibert Guiemet, Jaume Rigo, Jordi Carbonell de Joan, Joan Font Ros, Jordi Carbonell de Pere, Bartomeu Parrelló Paret, Juan Bibiloni Gater, Damià Monjo, Antoni Quetgles Poll, Llorens Castello, Juan Payeras, Antoni Payeras, Antoni Castelló, Pere Bibiloni, Pere Mas, Bernat Fiol, Joan Roig, Miquel Amengual fill de Martí, Antoni Tugores, Joan Payéras menor, Antoni Jorda, Antoni Serra, Pere Francisco Fiol, Baptista Alba, Antoni Carbone'l, Martí Amengual major, Juan Sabater, Bartomeu Tugores, Pere Ribes, Miquel Carbonell, Jordi Carbonell, Nadal Fiol mercader de la ciutat de Mallorca, y Juan Font y Roig ciutada militar, fonch proposat per los de sobre dits obrers la proposicio del tenor seguent.—Honorable señors y savi consell, lo perque havem manat ajuntar assi á tots v.<sup>s</sup> m.<sup>s</sup>, es per dirlos y representarlos, que tots saben que ha molts anys que fem diligencias per veure si conseguirem en esta Iglesia al Santíssim Sagrament del Altar para que se puga administrar los sants Sagraments á los moradors de est poble, y axi necessitam que V.<sup>s</sup> M.<sup>s</sup> donen ple poder algun señor o señors de est Poble o de altre qualsevol lloch, para que puga o pujan tractar ab lo molt Reverent Sr. Dr. Ràphel Torrents prevere Rector de nostra Parroquial sobre el modo com se ha de compondre, de terminar y resoldre en be y profit y utilitat de est Poble y tambe matex donen poder en el que elegiran de firmar qualsevols actes necessaris per dit efecte, y encarregar tots los bens dels moradors del lloch de Marfa. Suplicar Decret á Sa Señoría Ilustríssima per dit efecta.—Sobre la qual proposicio passaren y discorregueren los sobredits vots y parers de un en altre, y fonch conclus, resolr y determinat, nemine discrepante, fora el vot de dos, que donen ple poder per dit efecte de tractar el modo y forma de posar el Santíssim Sagramet del Altar en dita Iglesia del lloch de

Marfa á Joan Font y Roig ciutada militar, y Nadal Fiol que pujan encarregar, si es necessari, renda de diner ó forment, axi temporaneos com perpetuos, y sels done poder de establir una casa per Vicaría ab lo cens que per dits señors los será ben vist, pendre diner á interes al for que trobaran y tot lo que entendren ser de conveniencia per dits moradors de est Poble ho tractaran ab lo señor Rector, y de lo tractat y resolr fimen acte de concordia obligant tots los bens dels habitants de est Poble y suplicar Decret per dit efecte á S. S. I. sia servit tenir á be al instituhir de nou en la Iglesia del lloch de Marfa el Santíssim Sagrament del Altar.

† JOSÉ RULLAN, PERO.

(Continuará.)

## Furt en Santa Creu

(1337 N. 1338)

xvj<sup>o</sup> Kalendas martii anno Domini M.<sup>o</sup> CCC.<sup>o</sup> XXX.<sup>o</sup> septimo.

Honorabili viro prouido et discreto Ffrancisco Grony, baiulo ciuitatis Barchinone, Rogerius de Rouenacho, miles etc. salutem et prosperos ad vota successus. Cum Guillelmus Quadreyls, habitator Maioricarum, cum solebat stare cum discreto Bernardo Puiolli, (1) ecclesie sancte Crucis ciuitatis Maioricarum, delatus fuerit quod sue salutis immemor, verecundia Dei et hominum postposita ac jurisdictione regia neglecta tres calices argenti, quorum alter est de auratus intus et extra, et vnam barcham argenti de ecclesia predicta ausu temerario est furatus, et predicta sibi iniuste approprians secum apportauit extra terram Maioricarum, clandestine et occulte. Cumque delatus jamdictus sit in ciuitate Barchinone, prout per fidedignos fuit propositum coram nobis, et remissio inter nos et vos sit in similibus fieri consueta, ideo ex parte dicti domini nostri regis Maioricarum et ex debito justitie vos requirimus et ex nostra rogamus attente, quatenus nobis dictum delatum si laycus est, si uero clericus officiali Maioricarum, sub bona et fida custodia transmittatis, vt secundum ipsius demerita ubi

(1) Falta aquí la palabra *rector*, segons se dedueix del documen' que va a continuació.

deliquit puniatur juxta juridicas sanctiones. Nos uero parati sumus requisitiones vestras in casu simili cum diligentia ducere ad effectum. Dat. ut supra.

(ARX. GEN. HIST. DE MALL.—*Llib. de Lletres Comunes* de 1337 a 1339, fol. 19)

\* \* \*

xiiiij<sup>o</sup> Kalendas martii anno predicto 1337 N. 1338.

De nos en Roger de Rouenach etc als amats tots los batles deffora als quals les presents peruendran saluts et dileccio. Com en Guillem Quadreyls, ciutada de Mallorques, qui solia estar ab lo discret en Bernat Puïol, rector de la esgleya de Sancta Creu, per escuder, segons que a nos es estat denunciat haia emblats de la dita esgleya tres calis et vna barcha dargent et aquells sen haia portats ab si furtiuolment; per amor daso vos dehim eus manam expressament que cascuns en vostres batlius deiats cercar et regonexer sil dit Guillem Quadreyls porets trobar, lo qual nos tramesesets ab tota sa roba per lo portador de les presents, prouehintli encara de guardes sufficients, si requets ne serets, en tal manera quel dit Guillem pusca esser mes en poder de la cort; et si en vostres batlius hauia alsuns lenys ho qual que nauili en que fos sospita quel dit Guillem hi fos, manamuos que deiats pendre et scortayl cunplidament, axi com en semblants coses es acostumat de fer. Dat. en la ciutat de Mallorques ut supra.

(ARX. GEN. HIST. DE MALL.—*Llib. de Lletres Comunes* de 1337 a 1339, fol. 19.)

P. A. SANXO.

## La Nobleza Mallorquina en la Orden de Malta

(CONTINUACIÓN)

148.—**Felipe Fuster, Zaforteza, Ferrandell, y Brondo.** Entró en la O. 1657.

p. Bartolomé Fuster=Jerónima Zaforteza.

a. Felipe Fuster=Catalina Ferrandell, Mateo Zaforteza=Jerónima Brondo.

149.—**A—Felipe Fuster, Ferrandell, To-**

**gores y Rossinyol.**—1658—Bautizado 19 Octubre 1638.—Comendador de Celma 1679; Fallecido en Malta el mismo año.

p. Felipe Fuster=Catalina Ferrandell.

a. Juan Fuster=Clara Togores. Bartolomé Ferrandell=Clara Rossinyol.

150.—**A—Jaime Fuster, Ferrandell, Togores y Rossiñol.**—1671—Bautizado 24 Diciembre 1641—Hermano del anterior.

151.—**Joaquín Fuster, Sant Andreu, Villalonga y Dureta.** Entró en la O. 1780.

p. Felipe Fuster=María Francisca Sant Andreu.

a. Juan Antonio Fuster=Francisca Villalonga. Joaquín Sant Andreu=María Dureta.

152.—**A—Joaquín Fuster, Vilalonga, Nadal y Puigdorfila.**

p. Antonio Fuster y Nadal=María Villalonga y Puigdorfila.

### Gual

153.—**Juan Gual.**—Entró en la O. 1661.

154.—**A—Melchor Gual, Sureda, Zanglada y Valero.**—1658—\*—Falleció 1676.

155.—**A—Francisco Gual, Suyner, Pax y Moix.**—1663—Bautizado 11 Junio de, 1628.

p. Mateo Gual=Catalina Sunyer.

a. Agustín Gual=Vicenta Pax. Francisco Sunyer=Catalina Moix.

### Hortolá

156.—**Juan B. Hortolá, Puigdorfila, Burguet y Sant Joan.**—1627. Bautizado 8 Enero 1670.

p. Joanot Hortolá=Clara Puigdorfila.

a. Antonio Hortolá=Margarita Burguet. Antonio Puigdorfila=Isabel Sant Joan.

### Jolit

157.—**Juan Jolit y Dermás.**—Entró en la O. 1500.

p. Juan Jolit=Magdalena Desmás.

a. Juan Jolit=Juan Desmás=

158.—**Juan Jolit, Descós, Brita y Brondo.** Entró en la O. 1550.

d. Juan Jolit=Magdalena Descós.

a. Bernardo Jolit=Ana Brita, Juan Descós=Magdalena Brondo.

159.—A—**Juanot Jolít, Espanyol, Descós y Brondo**—1550.

*Juny*

160.—A—**Ramón Juny, Verí, Berga y Moyá**.—1594.

p. Bernardo Juny=Juana Verí.

a. Joanot Juny=Francisca Berga. Tomás Verí=Ana Moyá.

*Lloscos*

161.—**Giliberto Lloscos, Soldevilla**. Gran Prior de Cataluña. Entró en la O. 1464.

p. Mateo Lloscos=Isabel Soldevilla.

*Llupíá*

162.—\* **Tomás L'upíá**.—Entró en la O. XIV.

*Miralles*

163.—**Francisco Miralles, Oms, Zaforteza y Zanglada**—A—1632—Bautizado. 23 Octubre 1609.

p. Gaspar Miralles=Isabel Oms.

a. Gaspar Miralles=Francisca Zaforteza. Berenguer Oms=Eleonor Zanglada.

*Moix*

164.—**Luis Moix, Dameto, Valentí y Pachs**. Entró en la O. 1535.

p. Juan Moix=Juana Dameto.

a. Juan Pablo Moix=Adriana Valentí. Albertí Dameto=Francisca Pachs.

165.—**Juan Moix, Net, Santacilia y Andreu**.—Entró en la O. 1658.

p. Arnaldo Moix=Ana Net.

a. Fernando Moix=Cecilia Santacilia. Pedro Net=Beatriz Andreu.

166.—**Arnaldo Moix, Net, Santacilia y Andreu**.—A—1644.—Comendador de Vallmoll.—1677; de Vallfogona y de Barbens. 1681; de Granyena, 1685; de Espluga Calva, 1677 1696; de Espluga de Francolí y de Mallorca, 1696.—Falleció en Malta 6 Septiembre 1696—Hermano del anterior.

167.—**Francisco Moix, Net, Santacilia y Andreu**.—1658.

*Montaner*

168.—**Jorje Montaner, Dameto, Comellas y Rossiñol**. Entró en la O. 1700.—A—Bautizado, 23 Octubre 1683.

p. Francisco Montaner=Maria Dameto.

a. Francisco Montaner=Catalina Comellas. Jorge Dameto=Juaná Rossiñol.—\*—Comendador de Espluga y Vallfogona.—A—1720—1730.

169.—**Fernando Montaner, Truyols, Zanglada y Fortuny**.—Entró en la O. 1800.

p. José Montaner=Ignacia Truyols.

a. Francisco Montaner=Beatriz Zanglada. Fernando Truyols=Inés Fortuny.

170.—A—**José Ignacio Montaner, Truyols, Gual y Fortuny**.—1784. ●

171.—**Jorge Montaner, Puigdorfila, Truyols y Villalonga**.—A—1793.

p. Francisco Montaner=Isabel Puigdorfila.

a. José Montaner=Ignacia Truyols. Jorge Puigdorfila=Ana Villalonga.

*Morell*

172.—A—**Juan Morell, Bordils, Vallés y Tamarit**.—1776. Bautizado, 3 Octubre 1762. Falleció, 25 Abril 1823.

p. Pedro Juan Morell y Vallés=Magdalena Bordils y Tamarit.

*Nadal*

173.—**Francisco Nadal, Dezcallar, Ballester y**

p. Francisco Nadal=Margarita Dezcallar.

a. Antonio Nadal=Isabel Ballester.†

174.—\*—**Juan Nadal y Armengol**—1668.

*Net*

175.—**Antonio Net, Serralta, Rossiñol y Suñer**.—Entró en la O. 1668.

p. Pedro Net=Ana Serralta

a. Pedro Net=Juana Rossiñol, Agustín Serralta Isabel Suñer.

176.—**Francisco Net, Serralta, Rossiñol y Suñer**.—Entró en la O. 1676. Hermano del anterior.

177.—A—**Arnaldo Net, Serralta, Serralta y Burguet**.—1668—Bautizado, 8 Noviembre 1642.

- p. Francisco Net=Leonor Serralta.  
 a. Pedro Jerónimo Net=Ana Serralta. Juan Miguel Serralta=Margarita Burguet.  
 178.—A—**Francisco Net, Net, Serralta y Andreu.**—1676. Bautizado, 28 Diciembre 1659.  
 p. Jerónimo Net=María Net.  
 a. Francisco Net=Leonor Serralta. Pedro Net=Beatriz Andreu.  
 179.—**Pedro Jerónimo Net, Muntaner, Armengol y Dameto.**—A—1738—Bautizado, 20 Diciembre 1725. Comendador de Celma, 1780-1787; de Tormes de Segre, 1787-1794; \*—Baylio de Mallorca. 1792. Falleció 1795.  
 p. Pedro Net=Catalina Muntaner.  
 a. Marcos Antonio Net=Juana Armengol Francisco Muntaner=María Dameto.  
 180.—**Antonio Net, Ferrandell, Ferrandell y Fortuny.**—A—1738—Bautizado, 20 Julio 1716. Comendador de Vallfogona, 1780 1792—Falleció, 15 Septiembre 1779.  
 p. Pedro Net=Unofria Ferrandell.  
 a. Pedro Net=Beatriz Ferrandell. Antonio Ferrandell=Ana Fortuny.

### Oleza

- 181.—**Marcos Antonio Oleza, Despi, Galiana y Dameto.** Entró en la O. 1556.  
 p. Ratael O'leza=Francisca Despi.  
 a. Domingo Oleza=Margarita Galiana. Rafael Despi=Francisca Dameto.  
 182.—**Jerónimo Oleza, Despi, Galiana y Dameto.** Entró en la O. 1549—Hermano del anterior.  
 183.—**Fernando Oleza, Campfullós, Berard y Fornari.**—Entró en la O. 1692.  
 p. Rafael Oleza=Francisca Campfullós.  
 a. Rafael Oleza=Isabel Berard. Francisco Campfullós=Juana Fornari.  
 184.—**Jaime Oleza, Nicolau, Martí y Umbert.**—Entró en la O. 1598.  
 p. Jaime Oleza=Isabel Nicolau.  
 a. Bernardo Oleza=Leonor Martí. Bernardo Nicolau=Eleonor Umbert.  
 185.—A—**Antonio Oleza, Soler, Salas y Salas.**—1598.  
 186.—A—**Jaime Oleza, Desbrull, Jolit y Salas.**—1598.  
 p. Bernardo Oleza=Jerónima Desbrull.  
 a. Francisco Oleza=Jerónima Jolit. Jerónimo Desbrull=Magdalena Salas.

- 187.—A—**Fernando Oleza, Villalonga, Campfullós y Fuster.**—1632—Bautizado 10 Noviembre 1611.  
 p. Francisco Oleza=Ana Villalonga.  
 a. Rafael Oleza= . . . . Campfullós . . . . Villalonga= . . . . Fuster.  
 188.—**Salvador Oleza, Zaforteza, Sureda y Sureda.**—Entró en la O. 1644.—A—Comendador de Ayguaviva y de San Lorenzo de las Arenas, 1673 1674. Falleció, Septiembre 1674.  
 p. Jacinto Oleza=Lucrecia Zaforteza.  
 a. Jaime Oleza=Beatriz Sureda. Pedro Antonio Zaforteza=Beatriz Sureda  
 189.—**Nicolás Oleza, Dezcallar. Fuster y L'upia.**—A—1751. Bautizado 13 Diciembre 1727. Comendador de Vallfogona, 1769 1778; de Barbens, 1780-1785; Baylio de Mallorca, 1785 1789; Falleció, 24 Julio 1792.  
 p. Nicolás Oleza=Margarita Dezcallar.  
 a. Salvador Oleza=Unofria Fustet. Guillermo Dezcallar=Gertrudis L'upia.

M. RIBAS DE PINA.

(Continuará)

### SUMARI

- I. Dos sermons lul·lians inédits de Moss, Costa i Llobera.—(Continuació) per la copia, *D. Antoni Pons*.  
 II. Notes per l'Historia d'Alaró.—El contatge de la peste (1652 a 53) per *D. Bartomeu Guasp, Pre*.  
 III. Datos para la Historia de Artá —per *D. José Ramis de Ayresflor y Sureda*.  
 IV. Dietari d'un ciutadà de Mallorca (1762) per *D. Juan Parera*.  
 V. Rúbrica de Lletres Comunes.—1357—(continuació) per *† D. Estanislau de K. Aguiló*.  
 VI. Llibre de Antiguitats de la Iglesia del Real Convent de St. Francesch de la Ciutat de Mallorca (continuación), por *D. Jaime de Oleza y de España*.  
 VII. Noticias para servir a la Historia Eclesiástica de Mallorca, por *† D. José Rullán, Pbto*.  
 VIII. Furt en Santa Creu (1317, N 1538) per *D. P. A. Sanxo*.  
 IX. La Nobleza Mallorquina en la orden de Malta (continuación) por *M. Ribas de Pina*.  
 XI. Plech 52 de les Informacions judicials sobre'sl adictes a la Germania, per *D. Josep M. Quadrado*.

ESTAMPA D'EN GUASP.